

CARHUS +: criteris d'avaluació de revistes científiques en humanitats i ciències socials

Lluís Rovira

Agència de Gestió d'Ajuts Universitaris i de Recerca

lrovira@agaur.gentcat.cat

Laura Serrate

Agència de Gestió d'Ajuts Universitaris i de Recerca

L'any 2006, l'Agència de Gestió d'Ajuts Universitaris i de Recerca (AGAUR) va rebre l'encàrrec de la Direcció General de Recerca (DGR) de la Generalitat de Catalunya d'actualitzar els continguts de la llista CARHUS, amb unes sis mil revistes de les disciplines d'humanitats i ciències socials, creada l'any anterior. Com és sabut, en algunes disciplines, com són les ciències socials i les humanitats, l'avaluació no pot seguir la mateixa dinàmica que en altres àrees ja que aquestes s'expressen amb resultats de la recerca diversos i a voltes diferents. Per altra part, les ciències socials i les humanitats no són disciplines en què la recerca que es desenvolupa sigui totalment homogènia. Aquestes àrees engloben un gran nombre d'àrees de coneixement molt diferenciades i amb particularitats molt notables i dimensions variables respecte de les activitats de recerca.

Sobre aquesta base, l'AGAUR va considerar que calia generar una eina que permetés avaluar amb objectivitat i representativitat, i revisar així els criteris que permetien que les revistes accedissin als diferents nivells de la classificació. El resultat és la nova classificació CARHUS +.

1. ANTECEDENTS: ELS CARHUS DE 2005

Les llistes CARHUS es van elaborar a partir d'una recollida de dades, tenint en compte principalment:

— El resultat d'un estudi bibliogràfic i bibliomètric, encarregat per la DGR i dirigit pel doctor Cristóbal Urbano, del Departament de Biblioteconomia i Documentació de la Universitat de Barcelona, Sistema d'Informació per a la Identificació i l'Avaluació de Revistes (SIAR).

— La proposta feta d'ençà del 2000 pel Consell d'Avaluació Científica i Tècnica (CONACIT).

— Els suggeriments de modificació rebuts durant els anys posteriors a la proposta CONACIT.

— Els indicadors bibliomètrics de Thomson Scientific: les revistes amb factor d'impacte, el Journal Citation Reports i la Social Sciences Edition.

— Les revistes considerades en alguns estudis sectorials realitzats pel Centro de Información y Documentación Científica (CINDOC-CSIC).

— Les revistes proposades pels investigadors consultats en el marc de l'Estudi sobre l'avaluació de la recerca en humanitats i ciències socials (estudi desenvolupat per la DGR també durant el 2005).

— Consultes efectuades per la DGR a investigadors i experts de les diferents àrees.

Per establir la classificació de les publicacions periòdiques en quatre nivells, de més a menys significatius per a l'àrea o àmbit (A, B, C, D), es va considerar prioritàriament la valoració atorgada en les propostes, estudis i consultes esmentades, tenint en compte si la revista era proposada per només una d'aquestes fonts o per més d'una. Les llistes de cadascuna de les àrees de coneixement i les llistes pluridisciplinàries de cada àmbit van ser revisades per experts de cadascuna de les àrees.

La classificació final, d'acord amb el que s'ha esmentat, es va efectuar a partir de criteris diversos:

a) Es va considerar la tradició i l'itinerari històric de la publicació i la seva contribució a la consolidació o estructuració d'una determinada comunitat científica a Catalunya.

b) Es va tenir en compte, sempre que va ser possible, criteris de qualitat objectius com:

- consell editorial amb presència internacional
- resums en altres llengües
- avaluació o revisió dels articles
- percentatge elevat d'articles de recerca.

Finalment, les valoracions es van modular d'acord amb la presència major o menor

de la revista proposada en bases de dades internacionals, comparant l'índex compost de difusió secundària (ICDS), calculat per l'esmentat estudi del doctor Urbano, que facilita el sistema d'informació per a la identificació i avaluació de les revistes, i de la consideració o influència de la revista des del punt de vista de les nostres comunitats científiques.

En la valoració de les revistes d'economia i psicologia, en particular, va tenir un pes especial el factor d'impacte a l'ISI i en les llistes dels altres àmbits es va tenir en compte aquest criteri, quan era possible, tant per incloure aquestes revistes en les llistes com per millorar-ne la valoració.

Malgrat això, el principal inconvenient de CARHUS era la dificultat de saber el pes de cada criteri en la classificació final, cosa que representava un problema per a la comprensió per part de la comunitat científica d'aquestes disciplines.

2. ACTUALITZACIÓ DE CARHUS: CARHUS +

A partir de l'encàrrec de la Direcció General de Recerca a l'Agència, s'ha cregut necessari basar l'actualització dels continguts sobre:

1. Criteris clars de classificació de revistes
2. Mecanismes d'actualització
3. Consens
4. Sintonia amb la dinàmica científica de Catalunya.

Per tal de rebre un assessorament especialitzat, l'AGAUR ha signat un conveni amb el grup de recerca de la Universitat de Barcelona encapçalat pel doctor Cristóbal Urbano. Aquest grup ha adquirit expertesa en la classificació i mesura de revistes científiques en l'àmbit de les humanitats i les ciències socials, i especialment en el desenvolupament d'índexs de difusió.

La base de dades MIAR pretén acollir amb una periodicitat anual informació clau per a la identificació i l'avaluació de revistes. MIAR vincula mitjançant el número ISSN conjunts seleccionats de revistes establerts segons grans àmbits científics —subdividits alhora en camps acadèmics més específics— amb una sèrie de bases de dades d'indexació i resum, repertoris de revistes i catàlegs de biblioteques.

Com a resultat d'aquesta anàlisi i amb la finalitat de sintetitzar la informació obtinguda sobre cada títol, MIAR també informa sobre el ja esmentat ICDS. L'ICDS és el resultat d'un càlcul numèric que valora la major o menor difusió de la revista a les bases

consultades basant-se en els barems següents:

— *3 punts*: Títols presents a set bases de dades internacionals d'índex i resum de caràcter multidisciplinari sobre ciències socials i humanitats: Academic Search Premier (ASP), Applied Social Sciences Index and Abstracts (ASSIA), International Bibliography of Social Sciences (IBSS), Francis/Pascal, Fuente Académica i Periodical Content Index (PCI).

— *3 punts*: Títols presents en alguna de les següents bases de dades de caràcter especialitzat: Art Index/Abstracts/Full Text, Educational Research Abstracts (ERA), Education Resources Information Center (ERIC), Geobase, Population Index, Historical Abstracts, Psycodoc, Psycinfo, ATLA Religion Database, Social Services Abstracts, Sociological Abstracts.

— No obstant això, si una revista és present alhora en una o més d'una de les bases de dades multidisciplinàries i en una o més d'una de les especialitzades obté un total de 5 punts.

— *3,5 punts*: Títols presents en una de les següents bases de dades d'ISI: AHCI, SCI, SSCI.

— *2,5 punts*: Títols presents a Latíndex i que no són presents en cap de les bases de dades internacionals.

Finalment el càlcul s'ha completat incorporant les dades de pervivència de la revista per als títols presents al repertori Ulrich's periodicals directory, amb la condició que fos una publicació viva i amb la data d'inici ben definida. Concretament, s'assigna a cada títol un total de punts segons el valor de l'índex de pervivència, calculat com el Log10 dels anys de vida de la revista (properament es tornarà a calcular aquest índex en base a un logaritme més baix).

En aquests moments a l'AGAUR ha seleccionat les revistes provinents de:

— Revistas Españolas de Ciencias Sociales y Humanas (RESH), elaborat pel CINDOC

— IN-RECS, elaborada pel grup de recerca Evaluación de la Ciencia y de la Comunicación Científica de la Universitat de Granada.

— ERIH Lists, elaborada per la European Science Foundation (humanitats).

— Les publicacions que els grups de recerca reconeguts de la Generalitat de Catalunya van fer constar en les seves sol·licituds com a revistes on havien publicat els seus treballs més destacats en els darrers cinc anys.

— Propostes col·lectives adreçades a l'AGAUR des de les universitats catalanes,

principalment.

De tot el conjunt de revistes se n'han filtrat algunes que no formen part de l'àmbit europeu, ja que per la seva especificitat en altres contextos o per la seva llengua es considera difícil (tot i que és possible) que els investigadors de la nostra àrea hi publiquin articles.

Els criteris proposats per avaluar les revistes són els següents:

1. Índex compost de difusió secundària (ICDS)
2. Existència d'un sistema de revisors independents dels articles abans de la seva publicació, i percentatge d'articles rebutjats.
3. Format de la revista normalitzat (resum en anglès, normalització de les referències bibliogràfiques, entre d'altres) i regularitat en la publicació.
4. Diversitat institucional i geogràfica entre els autors dels articles de la revista.
5. Indexació al Directory of open access journals (DOAJ) per a revistes electròniques.

A partir d'aquesta selecció, la categorització de les revistes es farà amb l'esquema següent:

Categoria A: inclourà tres grups de revistes:

— Totes les revistes que a més de formar part de les llistes ja esmentades, o ser de publicació habitual per part de la comunitat científica catalana, també siguin presents a Social Sciences Citation Index i Arts & Humanities Citation Index.

— Totes les revistes que a més de formar part de les llistes ja esmentades tinguin un ICDS igual o superior a 10.

Les *categories B, C, D* de la classificació s'establiran d'acord amb el grau de compliment dels criteris abans esmentats.

Classificació de matèries

S'ha establert la classificació per matèries següent:

- Filologia, lingüística i sociolingüística
- Prehistòria, història antiga i arqueologia
- Geografia, ordenació del territori i urbanisme
- Antropologia
- Història moderna i contemporània

- Història medieval
- Història de l'art i arquitectura
- Música
- Filosofia i teologia
- Economia
- Dret
- Sociologia i política
- Comunicació i informació
- Pedagogia i didàctiques
- Psicologia i psicofisiologia.

S'ha dividit la categoria original d'arquitectura i urbanisme, incloent cadascuna en altres dos àmbits.

S'ha afegit teologia a la categoria de filosofia.

Les revistes de l'àmbit de l'esport s'inclouran en la categoria de pedagogia i didàctiques.

Les revistes de traducció i interpretació s'inclouran a la categoria de filologia, lingüística i sociolingüística.

3. COM ES PODEN ADREÇAR PROPOSTES DE MODIFICACIÓ O INCLUSIÓ DE REVISTES

Les revistes interessades a aparèixer a CARHUS+ o a millorar la seva puntuació poden adreçar-se a carhus@agaur.gencat.cat. La proposta ha de ser col·lectiva i si és possible interinstitucional. Cal argumentar cadascun dels criteris requerits.

D'altra banda, és necessari enviar un exemplar de la revista a:

Agència de Gestió i Ajuts Universitaris i de Recerca

CARHUS +

Via Laietana, 28

08003 Barcelona.